

Громадська думка та електоральні настрої за два тижні до виборів: соціологічний прогноз

За результатами соціологічного опитування.
Термін опитування: з 2 по 7 березня 2006 року.
Метод опитування – персональне інтерв'ю за місцем проживання.

ПИТАННЯ ДО РОЗГЛЯДУ:

- Електоральна активність населення за 2 тижні до парламентських виборів
- Рейтинги та шанси політичних сил у лютому 2006 року:
 - Які партії долають бар'єр у 3% ?
 - Аналіз тенденцій та прогноз
- Соціально-демографічний профіль виборців:
чим відрізняються прихильники різних політичних партій та блоків ?
- Яка телевізійна реклама найбільше запам'яталася та сподобалася населенню?
- Чи зміниться ситуація після парламентських виборів на краще?
- Яку парламентську більшість передбачають виборці: пропрезидентську чи опозиційну?

Учасники:

Ольга Балакірева, голова правління Українського інституту соціальних досліджень ім. Олександра Яременка;

Дмитро Дмитрук, директор Центру „Соціальний моніторинг”

Контактні координати: 01011, Київ, вул. Панаса Мирного,
26 (блок А), оф. 211 та 310,
тел. (044) 202 80 16

e-mail: uisr@ukrnet.net mail@smc.org.ua
<http://www.uisr.org.ua> <http://www.smc.org.ua>

*Опитування проводилося з 2 по 7 березня 2006 року
в усіх областях України, АР Крим та місті Києві.
Всього опитано 1965 респондентів віком від 18 років і старше.
Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних
від 0,1 : 0,9 до 0,5 : 0,5 становлять 1,36 – 2,26 відсотка.*

*Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю за місцем проживання
респондента „віч-на-віч”.*

Рівень досягнення респондентів – 86%.

*Для підготовки матеріалів використані також попередні результати
моніторингу громадської думки населення України,
що проводиться спільно
Українським інститутом соціальних досліджень
імені Олександра Яременка
та
Центром „Соціальний моніторинг”.*

Склад регіонів, які використані для аналізу регіональних особливостей:

*Західний регіон: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська,
Чернівецька області;*

Центральний регіон: Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Хмельницька, Черкаська області;

Північний регіон: Житомирська, Київська, Сумська, Чернігівська області;

Східний регіон: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області;

Південний регіон: Миколаївська, Одеська, Херсонська області.

АР Крим та м. Київ аналізуються окремо.

➤ Основні результати та висновки

- За два тижні до виборів готовність прийти на виборчі дільниці та проголосувати висловила переважна більшість опитаних (91%): впевнені, що братимуть участь у голосуванні, 72% опитаних, ще 19% заявили, що вони „скоріше за все” будуть голосувати.
- За даними проведеного опитування суспільні настрої характеризуються позитивним ставленням до 8 політичних сил до яких із симпатією ставиться більше 10% населення країни. Як можна побачити з наведених даних, окрім визнаних лідерів виборчих перегонів до вісімки партій, що продовжують викликати більш-менш значну симпатію УНБ Костенка і Плюща та Блок Н. Вітренко „Народна опозиція”.
- За даними проведеного опитування станом на 7 березня до партій, які здатні подолати 3% бар’єр можна віднести дев’ять політичних сил, а саме: Партію Регіонів, Блок Ющенко „Наша Україна”, БЮТ, СПУ, КПУ, Народний блок Литвина (НБЛ), Блок Наталії Вітренко, УНБ Костенка і Плюща, та блок ПОРА-ПРП.
- Аналіз електоральних уподобань по окремих вікових групах показує, що у групі лідерів, тобто тих трьох партій, що мають найвищу підтримку серед електорату, немає суттєвих розбіжностей у підтримці тієї чи іншої партії представниками якої-небудь вікової групи. Тобто Партія Регіонів, Блок Юлії Тимошенко та Блок Ющенко „Наша Україна” – є політичними силами, що спираються рівною мірою на всі вікові групи населення.
- Особливістю громадської думки, що склалася на першому тижня березня можна вважати зростання частки тих, хто каже, що прийде на вибори, але не визначився із тим за яку політичну партію або блок голосувати. Частка таких респондентів стрімко зросла та зрівнялася із показниками літа і становить 17%.
- Електоральні орієнтації різняться не лише на рівні регіонів та областей а й на рівні окремих населених пунктів (тобто електоральні симпатії не гомогенні в територіально-просторовому вимірі), що ускладнює прогнозування результатів виборів. Тобто електоральна географія відрізняється низьким рівнем гомогенності. Це дає підстави зауважити, що вибіркові опитування об’єктивно не можуть показати повну картину електоральних уподобань населення. Найбільші відхилення можливі стосовно політичних сил з невисоким рейтингом. Тобто є підстави очікувати на несподіванки.
- За умов конфігурації електоральних уподобань, зафіксованих на початку березня, жодна коаліція політичних сил (як пропрезидентська так і антипрезидентська) у майбутньому парламенті не набирає більшості без участі Народного блоку Литвина.

Прогнозні оцінки розподілу місць у майбутній Верховній Раді України:

Партія регіонів - 155
Блок "Наша Україна" - 85
Блок Юлії Тимошенко - 75
Соціалістична партія України - 32
Комуністична партія України - 30
Народний блок Литвина - 26
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція" - 16
Український Народний Блок Костенка і Плюща - 16
"Громадянський блок ПОРА-ПРП" - 15

- Рекламу лідерів парламентських перегонів бачили 98% опитаних, лише 2% не бачили жодної. 21% опитаних зазначив, що їм не подобається жодна реклама, 6% вагалися із визначенням чи є така реклама, що їм подобається.
- Населення продовжує зберігати оптимізм, який у нього появився трохи більше року тому назад під час „помаранчевої революції”. Нині ледь не в два рази більше респондентів (55% проти 29%), хто вірить, що у Верховній Раді України буде створено стабільну більшість і це дозволить їй працювати ефективно.
- 34% вважають, що буде створено пропрезидентську більшість у новому парламенті, а 40% - що більшість буде опозиційною до діючого Президента України.
- Перехресний аналіз відповідей щодо очікувань створення більшості та відповідей на запитання якою буде ця більшість показує:
 - 30% вірять в те, що буде створена більшість, і що вона буде пропрезидентська;
 - 28% вважають, що буде створена опозиційна більшість;
 - 5% вірять у створення більшості, але не можуть визначитися із тим якою вона буде;
 - 24% не вірять в створення стабільної більшості в новому парламенті;
 - 13% не можуть визначитися і щодо створення більшості і щодо її позиції до Президента.
- На сьогоднішній день 22% опитаних не може сказати які політичні сили вони хочуть бачити у парламентській більшості.
- 29% у складі пропрезидентської більшості бачать водночас Блок „НУ” та БЮТ. На думку населення пропрезидентська більшість може бути посилена СПУ, УНБ Костенка і Плюща та ПОРА-ПРП.

- **Отже в українському суспільстві зберігається високий рівень конфронтації, який є продовженням протистояння періоду президентських виборів 2004 р.**
- **Формування (як у політиків, так і у широких верств населення) готовності до компромісів і усвідомлення важливості співпраці всіх політичних сил, що увійдуть до складу нового парламенту, можна вважати запорукою громадського спокою та шансу подолання суспільної кризи.**

➤ **Електоральна активність населення за місяць до парламентських виборів**

○ **Готовність населення брати участь у парламентських виборах 2006 р.**

Загострення політичної боротьби та поширення політичної реклами призвело до зростання активності виборців, яка підвищила зацікавленість громадян наступними виборами. Про свою готовність прийти на виборчі дільниці та проголосувати під час інтерв'ю сказала переважна більшість опитаних (91%). Загалом, за отриманими даними, вже зараз впевнені, що братимуть участь у голосуванні, 72% опитаних, ще 19% заявили, що вони „скоріше за все” будуть голосувати.

Таблиця 1

Розподіл відповідей респондентів на запитання:

„Чи збираєтеся ви взяти участь у виборах до Верховної Ради України, які повинні відбутися в 2006 році?”, %

	Лютий 2005 р.		Березень 2005 р.		Травень 2005 р.		Вересень 2005 р.		Жовтень 2005 р.		Грудень 2005 р.		Січень 2006 р.		Лютий 2006 р.		Березень 2006 р.	
Так	60		61		57		62		66		59		65		64		72	
Скоріше, так	23	83	20	83	24	81	23	85	17	83	24	83	23	88	27	91	19	91
Важко сказати	13		12		9		6		6		7		3		3		4	
Скоріше, ні	2	4	3	7	5	10	4	9	6	11	4	10	5	9	4	6	2	5
Ні	2		4		5		5		5		6		4		2		3	

Таким чином, вже зараз можна прогнозувати що явка виборців буде не менше 70-75%.

Найбільшу готовність прийти на виборчі дільниці виявили опитані Західного та Східного регіонів країни. Меншу зацікавленість участю у виборах виказали опитані в АР Крим та м. Києві.

Таблиця 2

Розподіл відповідей респондентів на запитання:

„Чи збираєтеся ви взяти участь у виборах до Верховної Ради України, які повинні відбутися в 2006 році?”, % по регіонах

	Захід		Центр		Північ		Схід		Південь		АР Крим		м. Київ ¹	
Так	80		67		68		74		70		65		61	
Скоріше, так	14	94	24	91	18	86	17	91	24	94	27	92	25	86
Важко сказати	3		5		8		3		3		6		3	
Скоріше, ні	1	3	2	4	3	6	3	6	2	4	0	2	5	11
Ні	2		2		3		3		2		2		6	

¹ Кількість опитаних в м. Києві < 100 осіб, для вибіркової сукупності такого розміру стандартне відхилення становить 6,0–10,0%.

Таблиця 3

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„Чи збираєтеся ви взяти участь у виборах до Верховної Ради України, які повинні відбутися в 2006 році?“, % серед різних вікових груп

	18-28 років		29-39 років		40-49 років		50-59 років		60 та більше років	
	71	91	69	90	75	91	74	93	70	91
Так	71	91	69	90	75	91	74	93	70	91
Скоріше, так	20		21		16		19		21	
Важко сказати	4		5		3		4		6	
Скоріше, ні	3	5	2	5	2	6	1	3	2	4
Ні	2		3		4		2		2	

➤ **Рейтинги та шанси політичних на початок березня**

За даними проведеного опитування суспільні настрої характеризуються позитивним ставленням до 8 політичних сил до яких із симпатією ставиться більше 10% населення країни. Як можна побачити з наведених даних, окрім визнаних лідерів виборчих перегонів до вісімки партій, що продовжують викликати більш-менш значну симпатію УНБ Костенка і Плюща та Блок Н. Вітренко „Народна опозиція”.

Таблиця 4

Розподіл відповідей респондентів на запитання:
„До яких виборчих блоків чи партій ви ставитеся з симпатією і хотіли б їх бачити у новому складі Верховної Ради?“, %

(Сума відповідей не дорівнює 100%, тому що респондент міг обрати декілька варіантів відповіді)

	Лютий 2006	Березень 2006
Партія регіонів	33	39
Блок Юлії Тимошенко	25	32
Блок "Наша Україна"	27	31
Народний блок Литвина	15	18
Український Народний Блок Костенка і Плюща	18	18
Соціалістична партія України	16	17
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція"	11	11
"Громадянський блок ПОРА-ПРП"	9	10
Комуністична партія України	11	9
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"	8	8
Партія "Віче"	1	4
Партія Зелених України	0,4	3
Блок народно-демократичних партій (НДП)	0,3	2
<i>Інша</i>	11	12
<i>Не симпатизую жодному виборчому блоку, партії</i>	7	5
<i>Важко відповісти</i>	6	3

За даними проведеного опитування станом на 7 березня до партій, які здатні подолати 3% бар'єр можна віднести дев'ять політичних сил, а саме: Партію Регіонів, Блок Ющенка „Наша Україна”, БЮТ, СПУ, КПУ, Народний блок Литвина (НБЛ), Блок Наталії Вітренко, УНБ Костенка і Плюща, та блок ПОРА-ПРП.

Особливістю громадської думки, що склалася на першому тижня березня можна вважати зростання частки тих, хто каже, що прийде на вибори, але не визначився із тим за яку політичну партію або блок голосувати. Частка таких респондентів стрімко зросла та зрівнялася із показниками середини літа і зараз вона становить 17%.

Зважаючи на нерівномірність електоральних орієнтацій у різних населених пунктах, областях, результати вибіркового опитування не відбивають повну картину електоральних уподобань населення.

Таблиця 5

Розподіл відповідей респондентів на запитання:

„Якби вибори до Верховної Ради України відбувалися у найближчу неділю, то за яку партію Ви б проголосували?”, серед тих, хто прийде на вибори та визначився із вибором, %

	Серед тих, хто братиме участь у голосуванні та визначився із вибором
Партія регіонів	31,5
Блок "Наша Україна"	17,4
Блок Юлії Тимошенко	15,3
Соціалістична партія України	6,5
Комуністична партія України	6,1
Народний блок Литвина	5,3
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція"	3,3
Український Народний Блок Костенка і Плюща	3,3
"Громадянський блок ПОРА-ПРП"	3,0
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"	2,5
Партія "Віче"	0,9
Партія Зелених України	0,8
Блок народно-демократичних партій (НДП)	0,7
<i>Інша</i>	<i>0,9</i>
<i>Проголосую проти всіх</i>	<i>2,5</i>

Таблиця 6

Динаміка електоральних уподобань населення України, %*, серед тих, хто прийде на вибори та визначився із вибором

	10/ 2005	12/ 2005	01/ 2006	02/ 2006	03/ 2006
Партія регіонів	18,7	29,7	31,5	30,1	31,5
Блок „Наша Україна”****	9,8	16,5	22	18,5	17,4
Блок Юлії Тимошенко	18,0	16,1	15,3	13,7	15,3
Соціалістична партія України	8,3	8,7	6,1	7,2	6,5
Комуністична партія України	8,7	8,1	6,0	6,9	6,1
Народний блок Литвина	5,7	3,6	5,7	5,7	5,3
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція"	2,1	2,4	1,2	3,3	3,3
Український народний блок Костенка–Плюща	1,1	0,2	0,7	3,2	3,3
"Громадянський блок ПОРА-ПРП"	0,9	–	0,8	2,4	3,0
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"**	2,1	0,6	1,6	2,8	2,5
Віче	–	–	0,3	0,9	0,9
Партія Зелених України	1,5	1,6	1,0	0,8	0,8
Блок НДП***	–	0,5	0,4	0,6	0,7
<i>За іншу партію</i>	7,3	4,0	2,0	2,4	0,9
<i>Не підтримую жодну</i>	15,8	7,9	4,4	1,5	2,5

* В таблиці наведені показники політичних партій та блоків, які отримали підтримку більш ніж 0,5% опитаних у січні 2006 року.

** До січня 2006 р. вимірювався рейтинг СДПУ(о).

*** До січня 2006 р. вимірювався рейтинг НДП.

**** До жовтня 2005 р. вимірювався рейтинг НСНУ.

Електоральні уподобання традиційно відрізняються залежно від регіонів опитування.

Таблиця 7

Розподіл відповідей респондентів на запитання:

„Якби вибори до Верховної Ради України відбулися б у найближчу неділю й у списку були такі партії і блоки, за яку партію або блок Ви б проголосували”, % по регіонах

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м. Київ ²
Партія регіонів	4	14	16	62	53	54	11
Блок "Наша Україна"	42	15	16	3	10	9	19
Блок Юлії Тимошенко	23	27	21	6	10	3	26
Соціалістична партія України	3	8	17	3	3	1	7
Комуністична партія України	1	10	4	5	4	11	3
Народний блок Литвина	5	6	10	3	5	5	12
Блок Н. Вітренко "Народна опозиція"	0	1	2	3	6	4	0
Український Народний Блок Костенка і Плюща	7	2	2	2	0	1	5
"Громадянський блок ПОРА-ПРП"	5	6	3	1	0	0	5
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"	1	2	1	3	3	2	1
Проголосую проти всіх	2	3	2	3	1	3	3

² Кількість опитаних в м. Києві – 100 осіб, для вибіркової сукупності такого розміру стандартне відхилення становить 6,0–10,0%.

Лідерами електоральних симпатій на Заході країни є Блок Ющенка „Наша Україна” та Блок Юлії Тимошенко. В Центральному регіоні знов таки ці два блоки сперечаються за перше місце, незначну конкуренцію їм складають і СПУ Олександра Мороза і Партія Регіонів. Схожа ситуація і на Півночі. На Сході країни безсумнівним лідером є Партія Регіонів, яка значно випереджує решту партій. Відповідно Партія Регіонів залишається лідером ще у двох регіонах – на Півдні та в АР Крим, де жодна інша політична сила на даний момент не може скласти їй конкуренцію.

Аналіз електоральних уподобань по окремих вікових групах показує, що у групі лідерів, тобто тих трьох партій, що мають найвищу підтримку серед електорату, немає суттєвих розбіжностей у підтримці тієї чи іншої партії представниками якої-небудь вікової групи. Тобто Партія Регіонів, Блок Юлії Тимошенко та Блок Ющенка „Наша Україна” – є політичними силами, що спираються рівною мірою на всі вікові групи населення.

➤ **Телевізійна політична реклама в оцінках населення**

Лише 2% виборців не бачили жодної політичної реклами, 21% опитаних зазначив, що їм не подобається жодна реклама, 6% вагалися із визначенням чи є така реклама, що їм подобається.

Таблиця 8

Розподіл відповідей респондентів на запитання: „**На телевізійних каналах зараз часто транслюється політична реклама. Реклама яких політичних партій/блоків сподобалась вам найбільше?** ”, %

Партія регіонів	24	Перша група
Народний блок Литвина	19	
Блок "Наша Україна"	15	
Блок Юлії Тимошенко	12	Друга група
Соціалістична партія України	10	
"Громадянський блок ПОРА-ПРП"	7	
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"	7	Третя група
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція"	6	
Комуністична партія України	5	
Український Народний Блок Костенка і Плюща	5	
Партія "Віче"	5	
Партія Зелених України	3	Четверта група
Політична партія "Партія екологічного порятунку "ЕКО+25%"	3	
Блок народно-демократичних партій (НДП)	2	
<i>Інша</i>	0,3	
<i>Не бачив жодної</i>	2	
<i>Не подобається жодна</i>	21	
<i>Важко відповісти</i>	6	

Таким чином, ми маємо декілька умовних груп партій реклама яких подобається населенню. До першої групи належать партії, чия реклама подобається 20–25% населення, до другої – 10-15%, до третьої групи увійшли партії, чия реклама сподобалася більш ніж 5% опитаних. Те наскільки політична реклама тієї чи іншої політичної сили сподобалася опитаним напряму залежить від їхніх електоральних симпатій

➤ **Очікування змін після виборів**

Порівняння даних нинішнього соціологічного дослідження з результатами, які були отримані Українським інститутом соціальних досліджень та Центром „Соціальний моніторинг” напередодні парламентських виборів у березні 2002 р., засвідчує, що населення продовжує зберігати оптимізм, який у нього появився трохи більше року тому назад під час „помаранчевої революції”. Нині ледь не в два рази більше респондентів (55%) висловили надію на те, що після виборів у Верховній Раді України буде створено стабільну більшість і це дозволить їй працювати ефективно.

Таблиця 9

Розподіл відповідей респондентів на запитання:

„Чи буде, на Вашу думку, після виборів створена стабільна більшість у Верховній Раді України, що дозволить їй ефективно працювати”, %

	<i>Березень 2002 р.</i>	<i>Лютий 2006 р.</i>	<i>Березень 2006 р.</i>
Так, буде	29	47	55
Ні, не буде	41	27	24
<i>Важко відповісти</i>	30	26	21

Цікавим є ставлення до перспектив створення стабільної більшості серед представників різних політичних уподобань. Серед тих, хто підтримує „помаранчеві” партії та виборчі блоки, залишається більше оптимістів, ніж серед їхніх супротивників.

Таблиця 10

Розподіл відповідей респондентів на запитання:

„Якою буде ця більшість – пропрезидентською чи опозиційною до діючого президента України?”, %

Пропрезидентська	34
Опозиційна до діючого Президента	40
<i>Важко відповісти</i>	26

Перехресний аналіз відповідей щодо очікувань створення більшості та відповідей на запитання якою буде ця більшість показує:

- 30% вірять в те, що буде створена більшість, і що вона буде пропрезидентська;
- 28% вважають, що буде створена опозиційна більшість;
- 5% вірять у створення більшості, але не можуть визначитися із тим якою вона буде;
- 24% не вірять в створення стабільної більшості в новому парламенті;
- 13% не можуть визначитися і щодо створення більшості і щодо її позиції до Президента.

На сьогоднішній день 22% опитаних не може сказати які політичні сили вони хочуть бачити у парламентській більшості.

29% у складі пропрезидентської більшості бачать водночас Блок „НУ” та БЮТ. На думку населення пропрезидентська більшість може бути посилена СПУ, УНБ Костенка і Плюща та ПОРА-ПРП.

Електорат НБЛ, СПУ та КПУ приблизно однаковою мірою очікують створення як на пропрезидентської так і опозиційної більшості в парламенті.

Найбільш радикально налаштовані щодо створення пропрезидентської більшості виборці УНБ Костенко і Плюща та Блоку „Наша Україна”.

Найбільш активні прихильники опозиційної більшості прихильники блоків „Не ТАК!” та БНВ „Народна опозиція”.

Виборці, що підтримують БЮТ також більшою мірою орієнтуються на пропрезидентську більшість, хоча і частина і припускає створення опозиційної більшості.

Прихильники ПР, навпаки, більше орієнтуються на створення опозиційної президенту більшості, хоча серед них є і такі, що бачать можливість створення і пропрезидентської більшості.

Таблиця 11

Розподіл відповідей респондентів на запитання:

„Які політичні сили можуть утворити пропрезидентську більшість у новому парламенті?”, %

Блок "Наша Україна"	49
Блок Юлії Тимошенко	41
"Громадянський блок ПОРА-ПРП"	24
Соціалістична партія України	23
Народний блок Литвина	15
Партія регіонів	15
Український Народний Блок Костенка і Плюща	12
Опозиційний блок "НЕ ТАК!"	6
Блок Наталії Вітренко "Народна опозиція"	6
Комуністична партія України	5
Партія "Віче"	3
Блок народно-демократичних партій (НДП)	3
Партія Зелених України	1
Політична партія "Партія екологічного порятунку "ЕКО+25%"	1
Інша	1
Важко відповісти	22